

Het dansen gedanst

1
Blueprint, zo heet de recentste en bijzonder geslaagde creatie van David Hernandez, wiens bijdrage tot het Vlaamse danslandschap nog altijd sterk wordt onderschat. De titel verwijst naar wat je ‘de methodologie van de voorstelling’ zou kunnen noemen. Die heeft alles te maken met de exploratie van het gebied *tussen* choreografie (schrijftuur, structuur, compositie ook) en improvisatie (uitvinden, impromptu reageren, *flow*,...). Om in deze grenszone alsnog een dansbare weg – de oorspronkelijke betekenis van het woord ‘methode’ – uit te stippen, heb je nood aan een vaag plan van de beoogde voorstelling. Aan een blauwdruk dus: een stel flexibele afspraken en *cues*. Ze kaderen de voorstelling, maar leggen het verloop daarvan niet volledig vast. Zo’n frame zal daarom gewoonlijk nogal wat voorwaardelijke regels bevatten: ‘als jij beweging x kiest, moet ik even later met beweging y komen’. Dat zorgt voor alertheid bij de dansers, onder meer omdat ze ieders bewegingen in het oog moeten houden. Het is het waarmerk van elke hele of halve, vrije of gestructureerde improvisatie: het wederzijdse visuele contact tussen de dansers is beduidend groter dan in een choreografie *pur sang*.

In *Blueprint* wordt het kijken naar elkaar vanaf de openingsscène regelmatig aangevuld met nog een andere vorm van directe interactie. De dansers, vooral dan Renate Graziadei en David Hernandez zelf, praten ook vaak met elkaar via kleine mondmicrofoons. Ze zeggen bijvoorbeeld hoe een zonet gemaakte beweging aanvoelt, of ze stellen er een nieuwe voor. Zo van ‘aah, this

feels good, let’s now move the right arm a little bit’. Het procédé is niet onbekend, al wordt het in dansvoorstellingen nog steeds heel weinig gebruikt. In *Blueprint* zorgt het onderlinge gebabbel alvast van meet af aan voor een informele toon, zelfs voor een sociabiliteit die naar het intieme en het erotische zweeft, maar dan zonder enige seksuele connotatie. Die informele sfeer dikt in de loop van de voorstelling nog verder aan. De dansers lijken bijvoorbeeld zo af en toe gewoon hun eigen ding te doen binnen of naast het speelvak. Of ze rusten even uit en wisselen een ontspannen glimlach uit. Of David Hernandez loopt af en toe richting Stephan Haller, de rechts van het speelvak werkzame technicus, en zet zelf een nieuwe cd op. Langs dezelfde zijde staat ook een sofa, een tafeltje, een stel zetels,... In dat huiselijk aandoend salon wachten de vijf performers en de technicus trouwens ook op het begin van de voorstelling.

De informele toon van *Blueprint* maakt dat je gedurig de indruk hebt dat het werken aan de voorstelling gewoon doorloopt in de voorstelling zelf. Toch wordt die nooit écht *homely*. Met uitzondering van de collectieve momenten en het slotgedeelte doet *Blueprint* integendeel vaak *unheimlich* aan, onder meer door de gebruikte muziek. De in het openingsdeel lang aangehouden sinustoon – een track uit een cd van minimalisme-meester Ryoji Ikeda – en de tussendoor gebruikte digitale *clicks* en *cuts* creëren een auditief landschap dat de bewegende lichamen als het ware langzaam maar zeker infecteert met een harde, niet-humane vorm van technologie. Ook de regelmatig afzonderingen van de

dansers breken soms in op de informaliteit van de voorstelling, ook als ze die op andere momenten bevestigen. Het lijkt dan alsof ze met hun solo’s willen ontsnappen aan een al te verstikkend ‘familialisme’, een te sterke vorm van gemeenschappelijkheid. Een dialectische oefening in zowel choreografie als improvisatie enerzijds, in zowel collectivisme als individualisme anderzijds: het zou niet de slechtste omschrijving van *Blueprint* zijn.

2
Er wordt in *Blueprint* bijwijlen briljant gewiebel. Andere bewegingen doen eveneens organisch aan, ook al zijn ze onallegaas. Zo worden lijf en ledematen regelmatig uitgerekt, overigens een bewegingsprocédé dat tot het standaardvocabulaire van Hernandez’ flexibele danstaal behoort. Die naar boven gaande linker- of rechterschouder, die zich uittrekkende rug of romp: het is honderd procent Hernandez. Het is ook mooi, want sculpturaal, beeldend – alsof de impuls tot bewegen die bijvoorbeeld Rodins beeldhouwwerk zo fascinerend maakt alsnog wordt gerealiseerd door levende lichamen.

Blueprint doet soms ook aan het werk van Merce Cunningham denken door het veelvuldige stappen van positie naar positie, al is het onderbreken van de zelfreferentialiteit van bewegingen door het inlassen van korte *freezes* zo onderhand natuurlijk een geijkte dansmogelijkheid. De bewegingstaal van *Blueprint* is echter voor alles quasi-architecturaal: met hun bewegingen creëren de dansers in de waarneembare ruimte van het speelvak (en zijn randen) gedurig een daarvan verschillende onzichtbare, ja imaginaire ruimtelijkheid. Zeer veel bewegingen, en vooral de in groep gedanst, suggereren immers dat de performers zich verhouden tot een met hindernissen bezaaide ruimte. Het is alsof ze ergens onderdoor lopen,

alsof ze zich tussen twee voorwerpen doorwringen, alsof ze eerst de maat nemen van een ding vooraleer ze verder kunnen bewegen,... Feitelijk is het speelvak meestal bijna leeg, maar de gemaakte bewegingen markeren die leegte als een materieel bezette ruimte, boordvol dingen die het lichaam kunnen kwetsen, tegenhouden, van zijn bewegingsbaan kunnen afbrengen.

Blueprint schrijft zich dus in binnen een al te weinig gethematiseerde stroming in de hedendaagse dans: het ‘*architecturaliseren*’ van de scène. Dans is intrinsiek een tijdsruimtelijke kunst. Bewegingen vragen tijd – ze volgen elkaar op – en tevens vinden ze letterlijk plaats: het dansend lichaam is *res extensa*, materie die een plek in de ruimte bezet. Een architecturale dansvoorstelling als *Blueprint* neemt dat onontkoombare gegeven tot uitgangspunt van een bewegingsvocabulaire dat het lichaam niet alleen positioneert in een voor het overige neutraal speelvak of een louter abstracte scenische ruimte (overigens het analogon van de beruchte ‘witte doos’ of *white cube* van de beeldende kunsten). Ze articuleert die geometrische leegte integendeel doorheen de gehanteerde bewegingstaal en transformeert het speelvak zo in een serie plekken, een reeks concrete plaatsen waartoe het lichaam zich moet verhouden. Zo van ‘hier staat natuurlijk geen muurtje – maar laten we doen alsof dat er wel is en je er dus over moet springen’. Deze simulatie verandert de scène van een abstracte etalage of lege doos in een heel wat alledaagser aandoende want geleefde (gedanst!) plek, ja in een *habitat*. Dat die in *Blueprint* niet ook een woonst wordt, maakt de voorstelling des te krachtiger. De bewegingstaal van *Blueprint* refereert aan stad of metropool (zeker in Brussel moet je als voetganger voortdurend uitwijken voor aan de gang zijnde bouwwerken), niet aan de ruimte van het dorp, de *Gemeinschaft*, de familie.

Blueprint DAVID HERNANDEZ FOTO: PATRICK LECOEUVRE

3
Bekeken vanuit het onderscheid tussen dans en dansdans is *Blueprint* een belangwekkende voorstelling. Dans kan beeldend, theateraal of multimediaal zijn; dansdans is daarentegen altijd en overal gewoon dans: lichamen die bewegen. In dans verwijzen de gemaakte bewegingen ook nog naar iets anders dan zichzelf. Ze kunnen zelfs luidop beginnen babbelen over Gevoelens, het Menselijk Lichaam, het Geslachtsverschil (mannen versus vrouwen), de Maatschappij, of wat

dan ook. Gebaren, poses of bewegingen zijn present of aanwezig, maar ze representeren tegelijkertijd een afwezige werkelijkheid. Dansdans is integendeel van de orde van de pure presentie, al klopt dat natuurlijk nooit écht – want elke getoonde beweging verwijst ook altijd naar zonet gemaakte en toekomstige bewegingen. Wat *hic et nunc* gebeurt, refereert met meer of minder overtuigingskracht aan voorbijge of komende gebeurtenissen: alle dansdans veronderstelt een minimum aan kijkgeheugen. Maar dan nog: dans is ‘alloreferentieel’,

beeldend, representerend, heeft een ‘buiten’ – er wordt iets voorgesteld of gesymboliseerd. Dansdans is daarentegen primair zelfreferentieel – en ‘dus’ formalistisch en constructivistisch: al doende (al bewegend) ontstaat een vormelijk geheel, een esthetische monade.

Dansdans (of pure dans) bezit in onze hedendaagse cultuur niet meteen een groot draagvlak. In de –*pour faire vite*– contemporaine communicatiemaatschappij gaat het om zeggingskracht, informatie, het gevoelsmatig of cognitief aanspreken van de ontvanger. Er moet

zo iets als een boodschap zijn, hoe latent ook: op gsm of scherm (tv, computer) verwachten we *brieven*, geen in zichzelf gekeerde teksten of beelden. David Hernandez maakte enkele jaren geleden overigens een solovoorstelling met de titel *Love letters*. Ze was dan ook heel symbolisch geladen: ze kantelde gedurig richting theatraaliteit. *Blueprint* is eveneens een brief, maar dan een over zowel de noodzaak als de autonomie van het medium dans. Een dansvoorstelling die handelt over dansdans en dat genre ook als vluchtpunt heeft: het klinkt para-

doxaal, en precies daarom is *Blueprint* een erg belangwekkende voorstelling.

Blueprint start zoals gezegd erg informeel, en ook traag, aarzelend, met talrijke choreografische aanzetten die schetsmatig blijven. De informele sfeer representeert in de voorstelling het daaraan voorafgaande werkproces, de verhoudingen tussen de vijf performers en de technicus, wellicht ook een gewenste relatie met het publiek. Het dansen is in *Blueprint* kortom altijd ook een soort van quasi-sociologisch statement – alsof de dansers al bewegend tevens een specifieke *sociale* ruimte willen markeren. Tegelijkertijd geeft de losse, haast intieme sfeer aan iedere performer de tijd om een eigen plaats in de voorstelling te vinden, ja om zichzelf te presenteren ('zichzelf te dansen'). Renate Graziadei en Arthur Stäldi (beiden van labor G.RAS), Antje Pfundtner, Angela Stöcklin en David Hernandez krijgen in het eerste lange deel van *Blueprint* dan ook gaandeweg elk een gezicht, een onverwisselbare particulariteit.

En dan gebeurt het. In muzikale of dansante improvisaties is er soms dat magische moment dat uit het niets eensklaps een perfecte combinatie opduikt. Plotseling lijkt alles samen te komen: harmonie als bekroning, als een niet vooraf bedachte maar *nu gevonden* – een uitgevonden – rustpunt; samenspel als een ongeorchestreeerde of ongechoreografeerde, louter toevallig gegenereerde serie klanken of bewegingen. In *Blueprint* wordt dat moment na zowat een klein half-uurtje gesimuleerd, en toch ook niet. Het is voorzien in de blauwdruk van de voorstelling, het is dus ook gekaderd en ten dele gestructureerd – maar er blijft voldoende bewegingsvrijheid opdat de feitelijke invulling een heus gebeuren zou zijn. Gestructureerde spontaneïteit, gechoreografeerde improvisatie: in zijn krachtigste momenten is *Blueprint* een heus oxymoron.

Door de traagheid van het opendingsdeel is vooral het eerste collectieve moment onwaarschijnlijk sterk – alsof een rustig briesje plotseling in een wervelstorm van bewegingen verandert. Maar er vindt nog een andere transformatie plaats: dans wordt op een wel zeer overtuigende manier dansdans. Een aantal minuten lang tonen de dansers inderdaad de spreekwoordelijke meerwaarde van dans die alleen maar dans is. Eerst een lange reeks van dansante voorzetten, vervolgens een messcherpe demonstratie van 'de waarheid van de dansdans': *Blueprint* laat zich lezen als een gedanst betoog. De pointe daarvan luidt dat in dansdans het menselijk lichaam virtueel implodeert, verdwijnt in het geheel van gemaakte bewegingen, transformeert in een louter medium van bewegingen.

Het dansend lichaam als abstract medium: het is een inzicht dat in *Blueprint* ook nog op een heel andere manier wordt geënceneerd. Van bij het begin van de voorstelling zie je op de achterwand van de scène namelijk ook bewegende vlekken, kantelende contouren, schaduwen. Het zijn de meebewegende weerkaatsingen van de dansers en hun bewegingen in het licht van een stel spots. In het op één na laatste gedeelte van *Blueprint* gaan die *moving shadows* resoneren met geprojecteerde, almaar kleuriger beelden – tot ze daar tenslotte volledig in verdwijnen. Op het speelvlak wordt er 'gedansdanst', op de achterwand zie je in zichzelf oplossende beelden: tweemaal dezelfde transfiguratie van het lichaam in pure beweging, in een abstract medium. In de slot-scène wordt precies deze abstractie opnieuw gebroken, om niet te zeggen vermenselijkt.

Renate Graziadei en David Hernandez sluiten de voorstellingscirkel met een becommentarieerd, lichtjes ironisch getoonzet duet. Dat draait niet rond de effectief gemaakte bewegingen, maar hun

weerkaatsingen op de achterwand. De dansers werken naar één enkel schaduwbeeld toe, een waarin hun lichamen met elkaar versmelten. Dat is behalve mooi ook heel effectief: de slotscène brengt het basale lichaam in herinnering – het lichaam als 'drager' van concrete verlangens en niet als abstract medium van bewegingen. Met het eerste kunnen we ons ongetwijfeld veel makkelijker identificeren dan met het tweede. Ook daarom behoeft het genre van de dansdans zo af en toe een reflexieve demonstratie à la *Blueprint*.

Rudi Laermans

BLUEPRINT

CONCEPT EN CHOREOGRAFIE:

David Hernandez

DANS: Renate Graziadei, Antje Pfundtner, Arthur Stäldi, Angela Stöcklin en David Hernandez

LICHT, SCENOGRAPHIE EN MUZIEK:

Stephan Haller en David Hernandez

PRODUCTIE: dixit voor Edward vzw

COPRODUCTIE: Beursschouwburg

(Brussel), Monty (Antwerpen)

en Dans in Kortrijk

INFO: ilse.dixit@debeweging.be of 03/225.10.66

NOG TE ZIEN IN KORTRIJK OP 19 EN

20 APRIL

KOPERGIETERY

FILM

SHERLOCK JUNIOR (10+)

BUSTER KEATON, met live soundtrack door Chiclaboebpl

APRIL / ZO 7...15 UUR

THEATER

DE DAG DAT MIJN BROER NIET THUIS KWAM (10+)

PRODUCTIE HUIS AAN DE AMSTEL

genomineerd voor het Theaterfestival 2001

APRIL / WO 24 / VR 26...20 UUR

GEZEGEND ZIJ (8+)

PRODUCTIE KOPERGIETERY

een vertelvoorstelling van Pascale Platel voor de hele familie,

geïnspireerd op verhalen uit de bijbel

APRIL / ZO 28...11 UUR / MEI / ZO 5 / ZO 12 / ZO 19...11 UUR

DANS

TOM WAITS FOR NO MAN (14+)

PRODUCTIE KOPERGIETERY - CHOREOGRAFIE IVES THUWIS

KOUDVUUR (14+)

PRODUCTIE KOPERGIETERY - CHOREOGRAFIE DOROTA SOBczyk

allebei te zien op ZA 13 & ZO 14 april in het kader van Spa Bruis

LES COUSINS (8+)

PRODUCTIE LE FILS D'ADRIEN DANSE/LES COUPS DE THÉÂTRE (CAN)

MEI / WO 15 ...20 UUR

JONGEREN

THEATERWEEKEND

jaarlijkse afronding van de Theaterateliers van Kopergiety

MEI / ZA 25 & ZO 26 / JUNI / ZA 01 & ZO 02, TELKENS...15 UUR

INFO

KOPERGIETERY - Blekerijstraat 50 - 9000 Gent - www.dekopergietyery.be

Info: tel. 09 266 11 44 - fax: 09 224 29 80 - info@dekopergietyery.be

Reservatie: tel. 09 233 70 00 - reserveren@dekopergietyery.be